

RIGSOMBUDSMANDEN I GRØNLAND

Dato: 31. januar 2019

Samtlige ministerier mv.

Indberetning fra rigsombudsmanden i Grønland

Politik

Meningsmåling

Avisen Sermitsiaq bragte i uge 2/2019 en meningsmåling, som er gennemført af HS Analyse.

Undersøgelsen viser, at ved et valg i dag ville de større partier (Siumut, IA, Demokraterne) opnå en fremgang på bekostning af de mindre partier (Partii Naleraq, Atassut, Nunatta Qitornai, Suleqatigiissitsisut/Samarbejdspartiet). IA ville få en fremgang på 4,8 pct.point, hvilket ville udløse to ekstra mandater. Siumut ville knebent kunne opnå et ekstra mandat med en fremgang på 1,3 pct.point, ligesom Demokraterne ville opnå et ekstra mandat med en fremgang på 1,5 pct.point. Ved et valg i dag ville Siumut og IA begge opnå 10 mandater med IA som det parti, der ville få den procentvise største vælgertilslutning, jf. tabel 1, der viser den procentvise fordeling blandt samtlige partier:

Rigsombudsmanden i Grønland
Indaleeqqap Aqqutaa 3
Postboks 1030
3900 Nuuk

Kalaallit Nunaanni Rigsombudsmandi
Telefon: (+299) 32 10 01
Telefax: (+299) 32 41 71
E-mail: riomgr@gl.stm.dk
www.rigsombudsmanden.gl

Tabel 1: Valg til Inatsisartut april 2018 og seneste meningsmåling, stemmefordeling i pct:

Partiit Partier	dec. 2018	Qinersineq Valget april 2018	+/-
Atassut	4,5	6,0	-1,5
Demokraatit / Demokraterne	21,2	19,7	+1,5
Inuit Ataqtigiit	30,6	25,8	+4,8
Partii Naleraq	10,3	13,6	-3,3
Siumut	28,7	27,4	+1,3
Partii Nunatta Qitornia	2,2	3,4	-1,2
Suleqatigiissitsisut / Samarbejdspartiet	2,5	4,1	-1,6
	100,0	100,0	

Kilde: Sermitsiaq/HSAnalyse

Partii Naleraq ville gå tilbage og miste et mandat med en tilbagegang på 3,3 pct.point. Atassut ville med en tilbagegang på 1,5 pct.point miste det ene af partiets to mandater. Nunatta Qitornai og Suleqatigiissitsisut/Samarbejdspartiet, som aktuelt begge kun har ét mandat, ville med en tilbagegang på hhv. 1,2 og 1,6 pct.point miste deres mandat.

De største vælgerbevægelser ses omkring IA. Partiet ville på den ene side miste vælgere til Demokraterne, men ville på den anden side opnå tilslutning fra vælgere, der tidligere har stemt på Siumut og på Partii Naleraq.

Mandatfordeling fremgår af nedenstående tabel 2:

Tabel 2: Valget til Inatsisartut april 2018 og seneste meningsmåling, antal mandater.

Partiit Partier	dec. 2018	Qinersineq Valget april 2018	+/-
Atassut	1	2	-1
Demokraatit / Demokraterne	7	6	+1
Inuit Ataqtigiit	10	8	+2
Partii Naleraq	3	4	-1
Siumut	10	9	+1
Partii Nunatta Qitornia	0	1	-1
Suleqatigiissitsisut / Samarbejdspartiet	0	1	-1
	31	31	

Kilde: Sermitsiaq/HSAnalyse

Undersøgelsen er gennemført i december 2018 som telefoninterviews med 712 personer og er repræsentativ, hvad angår køn, alder og bosted. Som altid i de meningsmålinger, der er gennemført over de seneste år, svarer lidt over en tredjedel af deltagerne ”ved ikke” på spørgsmålet om, hvad de ville stemme, hvis der var valg i dag. Det fremgår af analysen af undersøgelsen, at ”ved ikke”-stemmerne ved et valg plejer at fordele sig nogenlunde som dem, der allerede har besluttet sig, dog med en overvægt til Siumut.

Partiet IA fik 1. december 2018 ny formand, idet den hidtidige formand Sara Olsvig trak sig ud af politik. Ny formand er den 31-årige Múte Bourup Egede, som på den ekstraordinære kongres blev valgt uden modkandidater. Múte Bourup Egede lagde i udtalelser i forbindelse med valget vægt på samarbejde og en kompromissøgende linje som vejen frem for partiet. De gode resultater for IA i meningsmålingen, som er gennemført kort tid efter formandsvalget, afspejler formentlig et ønske i befolkningen om mere samarbejde og mindre politisk positionering mellem de to største partier.

Greenland Perspectives – første survey om bl.a. holdning til selvstændighed

Greenland Perspectives er et forskningsprojekt i samarbejde mellem Københavns Universitet og Grønlands Universitet Ilisimatusarfik. Formålet er at undersøge, hvordan indbyggere i Grønland opfatter ændringer i landets politiske, økonomiske og fysiske klima. Projektet er finansieret af Kraks Fond Byforskning.

Resultaterne fra første survey, der blev offentliggjort i december 2018, beskæftiger sig med befolkningens holdning til klimaforandringer, til miljø versus vækst og til spørgsmålet om selvstændighed.

Vedrørende selvstændighed lød spørgsmålet: ”Hvordan ville du stemme, hvis der var en folkeafstemning I DAG, om Grønland skulle forlade Kongeriget Danmark?”. Det fremgår af undersøgelsen, at befolkningen er delt i tre næsten lige store dele i spørgsmålet: 38 pct. ville stemme ”JA”, 33 pct. ville stemme ”NEJ”, 19 pct. svarer ”VED IKKE”, og 10 pct. ville ikke stemme.

På spørgsmålet om, hvordan respondenterne tror, at Grønlands økonomi vil blive påvirket ved selvstændighed, svarer flertallet af ”JA”-vælgerne, at selvstændighed ville påvirke

Grønlands økonomi positivt, mens flertallet af ”NEJ”-vælgerne svarer, at selvstændighed ville påvirke økonomien negativt.

Undersøgelsen er den første måling af befolkningens holdning til selvstændighed siden april 2017, hvor Sermitsiaq offentliggjorde en meningsmåling gennemført af HSAAnalyse (se indberetning af april 2017). Respondenterne blev her spurgt om deres holdning til selvstændighed i forhold til de økonomiske konsekvenser. Det fremgik af denne undersøgelse, at et flertal i befolkningen principielt ønskede selvstændighed, men at kun 23 pct. mente, at selvstændighed var ønskeligt, hvis det havde negative konsekvenser for Grønlands økonomi.

Nytårstale

Formand for Naalakkersuisut Kim Kielsen havde i den traditionelle nytårstale fokus på sociale forhold. I omtalen af Naalakkersuisuts strategier på området fremhævede han de rollemodeller og ildsjæle, som investerer sig og går forrest i kampen mod udfordringer som seksuelle overgreb på børn og den høje selvmordsrate, og fastslog, at *”vi er et lille folk, og derfor skal vi værne om hinanden”*. Han understregede behovet for, at flere bidrager aktivt til samfundet og flagede i denne sammenhæng, at Naalakkersuisut sigter mod at indføre beskæftigelsesfradrag fra 2020. I talen opfordrede han videre ungdommen til at bidrage til udviklingen ved at uddanne og dygtiggøre sig.

Foto: Naalakkersuisut.gl

Formanden for Naalakkersuisut slog i talen fast, at Grønland er inde i en økonomisk god periode med lav ledighed. Om lufthavnsplanerne udtalte han, at de har givet anledning til mange diskussioner, men at projektet, efter vedtagelse i Inatsisartut i efteråret 2018, nu kan

påbegyndes. Formanden lagde vægt på, at den udvikling, som lufthavnsbyggerierne vil give anledning til, skal komme hele landet til gode: *”Vi er ét land – vi skal bruge mere energi på at støtte de steder der har større behov for udvikling”*.

Nytårstalen er vedhæftet.

Erhverv

Kvotetilpasning hellefisk

Fangstkvoterne for hellefisk har i flere år været højere end den biologiske rådgivning. Det kystnære hellefiskefiskeri oplevede i 2017 en nedgang på ca. 20 pct. på landsplan. I Diskobugtområdet var nedgangen på 40 pct i 2017, mens de foreløbige tal for 2018 viser en fremgang fra det lave stade. Grønlands Naturinstitut følger udviklingen i bestanden og har påpeget, at størrelsen af de fangede fisk over de sidste 10 år er gået ned, hvilket indikerer, at bestanden fiskes for hårdt.

På denne baggrund vedtog Naalakkersuisut sidst i 2018, at der skal ske en gradvis tilpasning over 4 år af hellefiskekvoterne til den biologiske rådgivning. For forvaltningsområdet Diskobugten betyder dette, at kvoten for 2019 beskæres med 1.320 tons til 8.120 tons mod en biologisk rådgivning på 5.120 tons.

Royal Greenland A/S lukker fabrik i Aalborg

Royal Greenland A/S meddelte i begyndelsen af januar måned, at man agtede at lukke fabrikken i Aalborg, som færdigpakker bl.a. rejer til detail og foodservice. Baggrunden for lukningen er dels, at fabrikkens lejemål udløber i slutningen af 2019, og dels, at man ønsker at samle aktiviteterne på virksomhedens fabrik i Cuxhaven i Tyskland, som også råder over faciliteter til pakning af færdigvarer.

Meddelelsen om flytningen gav anledning til en kortere arbejdsnedlæggelse, da medarbejderne ikke fandt, at de var blevet tilstrækkeligt orienteret om forløbet.

Royal Greenland A/S lægger i en pressemeddelelse vægt på, at man ønsker at skabe et godt fundament for de medarbejdere, der vil miste deres arbejde, og at man i samarbejde med medarbejderne vil udarbejde fastholdelses- og fratrædelsesaftaler i overflytningsperioden.

Uro om bestyrelseshonorarer

Medlem af Inatsisartut Pele Broberg (Partii Naleraq) har i en række skriftlige spørgsmål til Naalakkersuisut sat fokus på honorarer til medlemmer af bestyrelser i de selvstyrejede selskaber, herunder særligt i Kalaallit Airports A/S, som forestår realiseringen af lufthavnsprojektet. Naalakkersuisut vedtog i sommeren 2018 efter en ekstraordinær generalforsamling en forhøjelse af honoraret til bestyrelsesformanden under henvisning til, at han under finansierings- og anlægsfasen varetager en større arbejdsbyrde. Honoraret udgør herefter 750.000 kr. Pele Broberg har videre problematiseret en forhøjelse af honoraret til bestyrelsen for SIKUKI Nuuk Harbour A/S, som han finder er i strid med selvstyrets egen politik. I en pressemeddelelse foretager han yderligere sammenligning mellem arbejdsbyrden for bestyrelserne i de selvstyrejede aktieselskaber: *”Hvordan kan Naalakkersuisut igen tilsidesætte deres honorarpolitik, og dermed forhøje bestyrelseshonoraret så meget for et selskab som kun omsætter 43,3 millioner kroner (2017). KNI A/S som omsætter 2428 millioner kroner (2017/18) som er spredt over hele kysten modtager selvsamme bestyrelseshonorar?”*

Pele Broberg har til pressen udtalt, at aftalen mellem regeringen og Naalakkersuisut om finansiering af lufthavnspakken bør have lettet arbejdet for bestyrelsen i Kalaallit Airports A/S, hvorfor han finder forhøjelsen af honoraret ubegrundet. Han kritiserer yderligere, at offentligheden ikke er blevet fyldestgørende orienteret om forhøjelsen, som fremgår af et referat på selskabets hjemmeside, som kun foreligger på dansk.

Partii Naleraq var en del af Naalakkersuisut-koalitionen i sommeren 2018, og Pele Broberg var naalakkersuisoq for finanser i perioden. Han har oplyst til knr.gl, at han og partiet var uenige i beslutningen om honorarforhøjelser.

Solvent Grønlandsbank

Avisen Sermitsiaq har refereret en undersøgelse af 45 danske bankers solvens.

Undersøgelsen er foretaget af forbrugersitet Moneytalk.dk, som anvender nøgletallet kapitalprocent som indikator for solvensen i en bank. Kapitalprocenten er et udtryk for, hvor stor en andel af bankens vægtede aktiver, der er efterstillet bankens indlån i tilfælde af konkurs.

Grønlandsbanken er i undersøgelsen placeret på en 2. plads, kun overgået af Nykredit Bank.

Infrastruktur

Arbejdsgrupper vedrørende fremtiden for Kangerlussuaq og Narsarsuaq nedsat

Naalakkersuisut har ultimo januar vedtaget kommissorium for to arbejdsgrupper, som skal afklare fremtiden for Narsarsuaq og Kangerlussuaq. Udgangspunktet for kommissorierne er den nu vedtagne anlægslov om lufthavne i Nuuk, Ilulissat og Qaqortoq, hvoraf det fremgår, at ”Omfanget af og konsekvenserne for den fortsatte anvendelse af Kangerlussuaq og Narsarsuaq afdækkes i 2 arbejdsgrupper bestående af repræsentanter fra Grønlands Selvstyre, Qeqqata Kommunia og Kommune Kujalleq”.

I Narsarsuaq løses en stor del af servicefunktionerne i dag af Grønlands lufthavnsvesen, Mittarfeqarfiit. Arbejdsgruppens vedrørende Narsarsuaq har derfor bl.a. til opgave at fremkomme med forslag til en samlet løsning af bygdens drift, hvis Narsarsuaq lufthavn nedskaleres til en heliport.

Arbejdsgruppen vedrørende Kangerlussuaq skal afdække Kangerlussuaqs landingsbanes rolle i det fremtidige trafiksystem og se på bygdens erhvervsstruktur og fremtidige erhvervspotentiale og rolle, når atlantlufthavnene i Nuuk og Ilulissat ibrugtages. Kommunalbestyrelsen i Qeqqata Kommunia besluttede i maj 2018 at oprette et trafikaktieselskab Arctic Circle Traffic A/S og besluttede i denne sammenhæng at anmode Selvstyret om at indskyde eller sælge Kangerlussuaq lufthavn til selskabet. Det indgår i Kangerlussuaq-arbejdsgruppens kommissorium, at arbejdsgruppen skal afdække

muligheden for salg eller indskud af Kangerlussuaq lufthavn i det kommunale trafikaktieselskab.

Arbejdet, som ifølge kommissoriet skal munde ud i en rapport til Naalakkersuisut og kommunalbestyrelserne, forventes afsluttet inden udgangen af juni 2019.

Screening af risiko for fjeldskred

Som opfølgning på katastrofen i Karratfjorden ved Uummannaq i sommeren 2017 har GEUS gennemført en screeningundersøgelse af risikoen for fjeldskred i Vestgrønland. Undersøgelsen viser, at der er behov for yderligere undersøgelser og analyser, som kan afdække risikoen for omkringliggende bosteder på 15 kritiske lokaliteter, i tillæg til de 3 kritiske lokaliteter i Karrat-fjorden. Særligt området ved Vaigattet i Diskobugten og Nuussuaq-halvøen vurderes som risikoområder.

Grønlands Beredskabskommission har, som opfølgning på screeningundersøgelsen, udsendt en anbefaling om, at der ikke overnattes i huse i bygden Saqqaq ved Ilulissat, der ligger under 4 meter fra middelvandstanden. Beredskabskommissionen har yderligere vurderet, at bygderne Illorsuit og Nuugatsiaq og den tilhørende del af fjordsystemet i Karratfjorden fortsat bør betragtes som fareområder, hvor der ikke bør ske bosættelse eller færdsel.

Grønlands og danske myndigheder er i dialog om opfølgning på screeningsundersøgelsen.

Flere brud på søkablet giver langsomt internet

Der blev sidst i december måned konstateret brud på søkablet mellem Sydgrønland og Island. Midt i januar konstateredes yderlige brud på forbindelsen syd for Sisimiut. Der er fortsat forbindelse til alle tjenester via fiberforbindelsen fra Nordamerika, og al trafik nord for Maniitsoq afvikles via radiokæden. Bruddene har forårsaget langsomme internet i det meste af Grønland.

Bruddet mellem Grønland og Island er sket på 3000 meters dybde, og Grønlands TelePost har haft vanskeligt ved at finde et fartøj, der er egnet til reparationen. Der er dog nu indchartret et canadisk skib, og det ventes, at søkablet i nord vil være sat i drift igen i midten af marts. Fejlen på søkablet mod Island forventes udbedret medio april.

Mens det formodes, at bruddet på søkablet i nord er forårsaget af en trawler, er det uvist, hvordan bruddet mod syd er opstået.

Sundhed og sociale forhold

Ny medlemmer af Børnerådet

Naalakkersuisut har udpeget medlemmer til Børnerådet for perioden 2019-2021.

Børnerådet er tværfagligt sammensat og bidrager med bred faglig viden om blandt andet børns opvækst og udvikling, skoleliv, kultur- og fritidsliv, sundhed, retstilling og børn med særlige behov. Børnerådet er ligeligt sammensat af mænd og kvinder.

Børnerådet har til opgave at fastsætte børnerettighedsinstitutionen MIO's årlige fokus- og indsatsområder og bistår børnetalsmanden med at udvikle strategier på børneområdet, herunder strategier der sikrer kontakt til og kommunikation med børn.

Børnetalsmand Aviâja Egede Lynge er åremålsansat frem til 2021.

Børn i fokus i folkesundhedsprogram

Naalakkersuisut har besluttet, at "Det gode børneliv" skal være overskriften for folkesundhedsprogrammet Inuuneritta III, som skal virke fra 2020.

Naalakkersuisoq for sundhed og sociale anliggender, Martha Abelsen, har i lanceringen af folkesundhedsprogrammet lagt vægt på, at der skal ske en koordinering af det forebyggende arbejde på sundheds-, social- og uddannelsesområdet, således at der sikres en sammenhæng i indsatserne.

Naalakkersuisut har i en pressemeddelelse oplyst, at man i 2019 vil fremlægge yderligere to overordnede indsatser, nemlig en national handlingsplan mod omsorgssvigt af børn og unge og en familiepolitik. Familiepolitikken vil være rammen for den samlede indsats.

Folkesundhedsprogrammet er det 3. i rækken af 7-årige programmer. Det nuværende program, Inuuneritta II, har fokus på sammenhængen mellem livsstil og sundhed og har gennemført forebyggende og sundhedsfremmende indsatser især vedr. misbrug af rusmidler. Programmet blev i 2017 midtvejsevalueret af Statens Institut for Folkesundhed.

Ny telefonlinje koordinerer hjælp

Selvstyrets socialstyrelse åbner 1. februar 2019 en telefonlinje, Tusaannga (:Lyt til mig), som samler og erstatter de eksisterende rådgivningslinjer. Linjen vil være bemandet med socialfagligt personale, som dels vil kunne yde telefonisk rådgivning, dels vil kunne henvise til yderligere hjælp.

Det er tanken, at rådgivningslinje skal kunne håndtere alle typer henvendelser, såvel fra børn og unge som fra voksne.

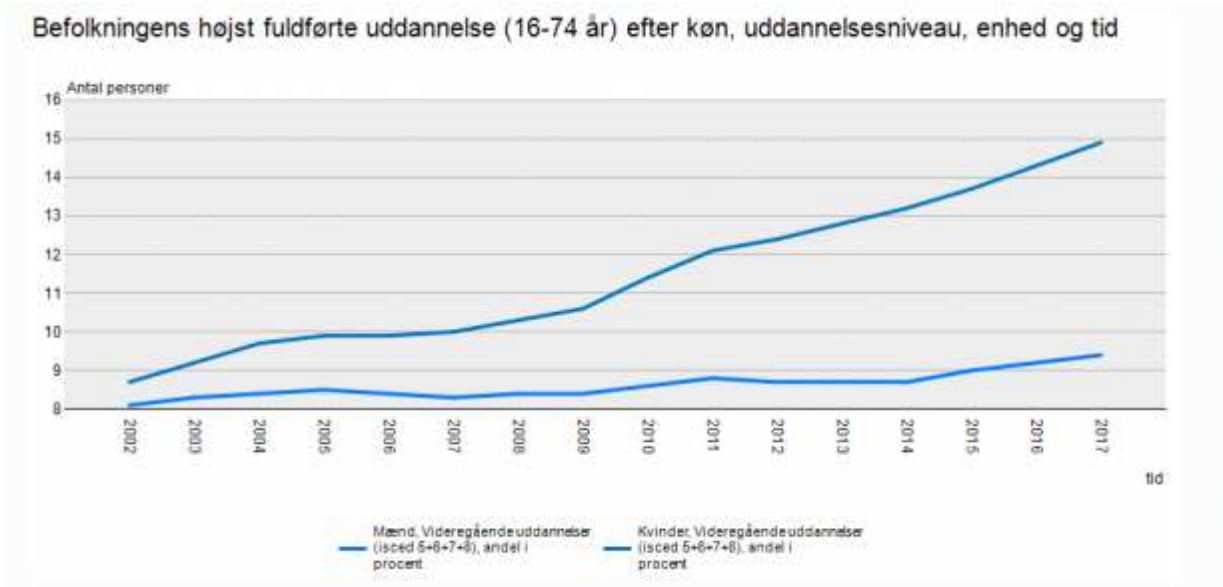

Telefonlinjen vil have åbent for henvendelser alle ugens dage mellem 16 og 22, og det vil også være muligt at henvende sig pr. sms.

Uddannelse

Stigende ulighed mellem kønnene i uddannelse

Grønlands Statistik har offentliggjort tal vedrørende uddannelsesniveau og køn. Det fremgår, at langt flere kvinder end mænd får en uddannelse. Særligt på de videregående uddannelser er der stor ubalance mellem kønnene.

Det samme mønster gør sig gældende hos gruppen af personer, der ikke har fået en uddannelse efter folkeskolen. I 2002 var der stadig flere kvinder end mænd, der havde folkeskolen som højeste uddannelse, nemlig 72,4 pct. Hos mændene var det tilsvarende tal 71 pct. I 2017 var det til 57,4 pct. af kvinderne, der ikke havde en uddannelse efter folkeskolen, mens det for mændenes vedkommende var 63,2 pct.

Gymnasial e-uddannelse

Som omtalt i indberetning af december 2018 er det et mål i Naalakkersuisuts Uddannelsesplan II, at flere skal gennemgå en studieforberegende uddannelse. Med henblik på at give personer, der ikke har mulighed for at flytte til en uddannelsesby, mulighed for at tage studentereksamen, vil gymnasiet i Sisimiut fra sommeren 2019 udbyde en 2-årig e-uddannelse, som vil give mulighed for at søge korte og mellemlange videregående uddannelser.

Den studieforberegende uddannelse, som har fået navnet e2årig GUX, udbydes som forsøgsordning, og den ventes at kunne supplere det eksisterende forsøgsprojektet GUX-S, hvor uddannelsessøgende med handicaps eller diagnoser tilbydes en særligt tilrettelagt gymnasial uddannelse.

Der udbydes allerede enkelt- og suppleringsfag på gymnasialt niveau som fjernundervisning.

Staten i Grønland

Politi: Nye stationer, nye fartøjer

Grønlands Politi får nye politistationer i Ilulissat og Upernavik i 2019 og 2020, og der er afsat midler til renovering og modernisering af en række eksisterende stationer.

Et rejsehold fra Rigspolitiet konstaterede i 2015, at der var behov for vedligeholdelse af politiets bygninger i Grønland, ligesom det konstateredes, at flere stationer ikke levede op til eksisterende regler.

Det anslås, at renovering og nybyggeri vil koste ca. 20 mio. kr.

Grønlands Politi råder i dag over 4 politikuttere. Efter en analyse af behov og kapacitet er det besluttet, at tre af de fire kuttere skal udskiftes med specialbyggede, hurtiggående patruljebåde. De eksisterende kuttere har en topfart på ca. 12 knob, mens de ny patruljebåde vil kunne sejle med en hastighed på 40 knob, hvilket vil være af stor betydning, når fartøjerne indsættes i redningsaktioner.

Det er planen, at de nye fartøjer skal stationeres i Aasiaat, Tasiilaq, Sisimiut og Qaqortoq, mens politikutteren vil være hjemmehørende i Nuuk.

Politimester Bjørn Bay har på et pressemøde oplyst, at projektet anslås at ville koste 25 til 30 mio. kr. De nuværende kuttere koster årligt 14 mio. kr. i drift og afskrivninger.

Digitale søkort ventes færdige i 2026

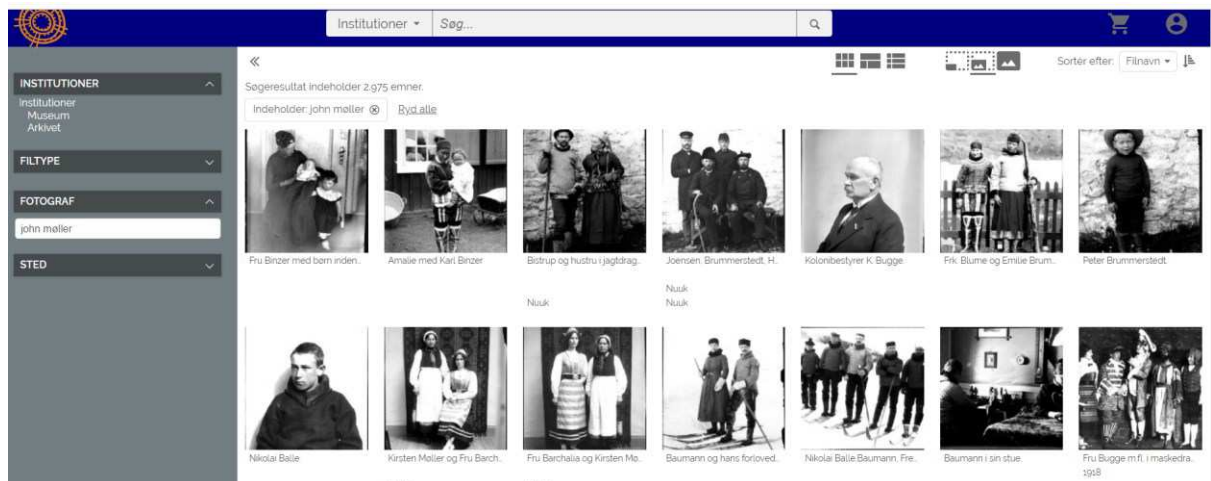
Geodatastyrelsen skulle efter planen have leveret 73 nye søkort for Grønland inden udgangen af 2018. Allerede i 2016 konstateredes det imidlertid, at planen ikke ville kunne overholdes, da styrelsen manglede medarbejdere efter udflytning til Nørresundby, og med udgangen af 2018 lå kun 34 kort klar.

Efter tilgang af nye medarbejdere er Geodatastyrelsen nu rustet til at gennemføre produktion af de resterende kort. Det ventes, at tre nye kort vil blive færdige i 2019, og at der i perioden 2021–2025 vil blive produceret 6 kort om året. Hele opgaven forventes løst i 2026 med produktion af yderligere 3 kort.

Kultur og sport

Ny hjemmeside

Grønlands Nationalmuseum og Arkiv har oprettet en ny hjemmeside, hvor interesserede kan få adgang til historiske billeder og arkivalier. Hjemmesiden hedder qangagooq.gl og giver adgang til ca. 18.000 fotografier, hvoriblandt næsten 3000 taget af den første grønlandske fotograf, John Møller, der virkede fra 1890 til 1922.

Screendump: qangagooq.gl

Hjemmesiden giver videre adgang til de grønlandsksprogede protokoller for de lokalpolitiske organer forstanderskaberne og kommunerådene i perioden 1860-1939 samt til folketællingslister, dagbøger, logbøger og andet materiale, som er i museets besiddelse.

Grønlandsk VM-guld

Skiskytten Ukaleq Slettemark blev 27. januar ungdomsverdensmester i skiskydning i den individuelle konkurrence. Ungdomsverdensmesterskaberne blev afholdt i Slovakiet. Ved

sidste VM opnåede Ukaleq Slettemark en 27. plads i samme konkurrence, men i år vandt hun overlegent med et minut og 14 sekunder til nummer to, tjekkiske Tereza Vobornikova.

Foto: Grønlands Biathlon Forbund

I den individuelle konkurrence skal deltagerne løbe 10 km langrend. Der er 4 skydninger undervejs, to liggende og to stående, og der skal i alt afgives 20 skud.

Ukaleq Slettemark er 17 år gammel og går til daglig på skigymnasium i Geilo i Norge.

Tæer med navne

Grønlands Sprognævn Oqaasileriffik har besluttet, at alle tæer bør have et grønlandsk navn. Hidtil har det, ligesom på de øvrige inuitsprog og på bl.a. dansk, kun været storetå og lilletå, der havde et navn, men Oqaasileriffik har nu rådet bod på denne mangel ved en autoritativ navngivning, som er offentliggjort på sprognævnets facebookside.

Mikaela Engell